

**Zdravý Liberecký kraj
a místní Agenda 21 v roce 2018**

místní Agenda 21

Motto:

„Nedědíme Zemi po našich předcích, nýbrž si ji vypůjčujeme od našich dětí.“
Antoine de Saint-Exupéry

Základní informace

Kontext projektu:	<p>Dlouhodobé aktivity Libereckého kraje k budování značky Libereckého kraje jako kraje, který systémově směřuje k rozvoji svého území v souladu s principy udržitelného rozvoje, a to nejen naplňováním zákonných norem a předpisů, ale i podporou široké škály možných dobrovolných aktivit u zástupců veřejné správy, podnikatelů, nevládních organizací, studentů i široké veřejnosti.</p> <p>Koncept udržitelného rozvoje je vnímán jako zastřešující princip strategického plánování Libereckého kraje.</p>
Cíl projektu:	<p>Posílení systémového provázání aktivit směřujících k udržitelnému rozvoji kraje, průběžnému zlepšování ukazatelů zdraví a kvality života, a to jak v oblasti aktivit samosprávy kraje včetně úřadu kraje (aktivity „dovnitř“), tak v oblasti partnerské spolupráce samosprávy kraje a úřadu kraje s relevantními zainteresovanými subjekty (obce, organizace veřejného sektoru, podnikatelské subjekty, nevládní organizace, široká veřejnost) – aktivity „ven“. Pojem „Zdravý kraj“ tedy není v rámci projektu „Zdravý Liberecký kraj“, spojován pouze s představou „zdravého“ jedince. Pojem „zdravý“ vyjadřuje v názvu projektu nejen kontext zdravého jedince, ale také zdravé životní prostředí, zdravé podmínky pro podnikání, vysokou kvalitu života, rozvoj regionu v souladu s principy udržitelného rozvoje.</p>
Věcné východisko projektu:	<p>Členství v zájmovém sdružení právnických osob Národní síť Zdravých měst ČR (dále NSZM), se sídlem Šrobárova 48, Praha 10, 100 42, IČ: 61385247</p>
Schválení orgány kraje:	<p>usn. č. 198/11/ZK ze dne 31. 5. 2011 – schválení vstupu do NSZM a Deklarace Projektu Zdravý Liberecký kraj</p>
Základní závazky vyplývající z podpisu Deklarace:	<ul style="list-style-type: none">• Přijetím deklarace byl potvrzen závazek kraje o naplňování zásad a cílů základních dokumentů Evropské unie a organizace spojených národů, které se zabývají oblastmi udržitelného rozvoje, zdraví a kvality života (Agenda 21, Zdraví 2020, ...a další – viz kap. Koncepční východiska)• Kraj zajistí nezbytné podmínky a zázemí pro řízení a realizaci projektu Zdravý Liberecký kraj (dále jen Projekt)• Strategický rozvoj kraje bude probíhat v kvalitě místní Agendy 21 (dále jen MA21 - od roku 2006 je zařazena mezi oficiální metody kvality veřejné správy), tedy s cílem dlouhodobě udržitelného rozvoje kraje a v partnerské spolupráci s občany kraje a zainteresovanými subjekty, a to jak s úřady a institucemi, tak se zástupci hospodářského a nevládního sektoru.
Odpovědný politik pro projekt Zdravý Liberecký kraj a místní Agendu 21:	<p>Radka Loučková Kotasová, členka rady kraje, řízení resortu hospodářského a regionálního rozvoje, evropských projektů a územního plánování</p>
Resortní spolupráce:	<p>Projekt je od samého počátku realizován v úzké spolupráci resortu hospodářského a regionálního rozvoje, evropských projektů a územního plánování a resortu zdravotnictví. Gestorem aktivit projektu spadajících pod resort je člen rady kraje, kterému bylo svěřeno řízení tohoto resortu. Za odbor zdravotnictví se na realizaci projektu podílí zejména Alena Riegerová, vedoucí odboru zdravotnictví a Blanka Ptáčková, odborná pracovnice oddělení ekonomiky a zdravotní politiky odboru zdravotnictví. V roce 2018 jsme v rámci konkrétních aktivit spolupracovali s resortem životního prostředí a zemědělství a sociálních věcí.</p>
Koordinátor projektu:	<p>Ivana Hujerová, koordinátorka neziskového sektoru a místní Agendy 21, odbor regionálního rozvoje a evropských projektů</p>

Základní pojmy

Světová zdravotnická organizace (zkratka WHO) – agentura Organizace spojených národů (United Nations – zkratka UN). Dle statutu je jejím základním posláním „dosažení všemi lidmi nejvyšší možné úrovně zdraví“. Jednou z mnoha aktivit naplňujících tento cíl bylo **iniciování mezinárodního projektu Zdravé město Světové zdravotnické organizace (WHO Healthy Cities Project)** v roce 1988. Za dobu svého trvání vzniklo v Evropě více jak 1300 Zdravých měst v 31 zemích. Cílem je podpora zdraví a zvyšování kvality života ve městech, s důrazem na roli místních autorit a samospráv.

Národní síť Zdravých měst České republiky (zkratka NSZM) – asociace místních samospráv, které se programově hlásí k principům udržitelného rozvoje, zapojují veřejnost do rozhodovacích procesů a podporují zdravý životní styl svých obyvatel. Metodicky se věnuje roli místních samospráv v procesu implementace vize rozvoje společnosti v souladu s principy udržitelného rozvoje na místní úrovni – místní Agendě 21. **Zdravá města, obce a regiony** se promyšleně snaží utvářet město (obec, region) jako kvalitní, zdravé, příjemné a udržitelné místo pro život, na základě dohody s místními obyvateli. NSZM vznikla v roce 1994 a je certifikovanou organizací pro realizaci mezinárodního projektu Zdravé město Světové zdravotnické organizace (WHO Healthy Cities Project).

Místní Agenda 21 (MA21) - mezinárodní program pro zavádění udržitelného rozvoje na místní a regionální úrovni. **Základním východiskem** je dokument **Agenda 21** (viz informace kap. 3), který ve své kapitole 28 uvádí místní úřady (veřejnou správu) jako právě ten subjekt, který hraje zásadní roli ve formulaci místních politik směřujících k udržitelnému rozvoji místní komunity, spolupráci klíčových aktérů, budování partnerství. Veřejná správa a její orgány jsou vnímány jako subjekt, který disponuje nejen zájmem a vůlí, ale také potřebnými pravomocemi a nástroji k uskutečnění cílů, které byly definovány za spolupráce s občany a místními klíčovými aktéry. Nejčastěji je pojem MA21 vysvětlován jako proces, který prostřednictvím zkvalitňování správy věcí veřejných, strategického plánování a řízení a zapojování veřejnosti zvyšuje kvalitu života ve všech jeho aspektech. Jedním z hlavních principů je rovnováha mezi sférou hospodářského rozvoje, sférou sociálního rozvoje a oblastí životního prostředí. V procesu je zdůrazněna účast veřejnosti a otevřená spolupráce mezi jednotlivými subjekty, jako jsou veřejná správa, nevládní organizace, podnikatelské subjekty, účelová zařízení, zájmové skupiny, věda a výzkum i široká občanská veřejnost.

Místní – odkazuje na místo působení

Agenda – seznam věcí, které je potřeba udělat, aby bylo dosaženo cíle

21 – odkazuje na 21. století a na problémy, které lidstvo musí řešit

Udržitelný rozvoj – „Udržitelný rozvoj je takovým rozvojem, který naplňuje potřeby přítomných generací, aniž by ohrozil schopnost naplňovat je i generacím budoucím“ – (Gro Harlem Brundtland - 1987). Evropský parlament definoval udržitelný rozvoj jako „zlepšování životní úrovně a blahobytu lidí v mezích kapacity ekosystémů při zachování přírodních hodnot a biologické rozmanitosti pro současné a příští generace“. Podle českého zákona o životním prostředí je jím „takový rozvoj, který současným i budoucím generacím zachovává možnost uspokojovat jejich základní životní potřeby a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů“.

Principy udržitelného rozvoje

Strategický rámec udržitelného rozvoje České republiky stanovuje následující principy,

- rovnováha tří pilířů udržitelného rozvoje
- soudržnost a integrace politik a řízení
- předběžná opatrnost
- generační a mezigenerační odpovědnost
- rovné příležitosti
- partnerství
- mezinárodní odpovědnost

Strategie udržitelného rozvoje Libereckého kraje 2006-2020 uvádí tyto:

Propojení základních oblastí života	Ekonomika, společnost, životní prostředí
Dlouhodobá perspektiva	Strategické plánování se zvažováním dopadů realizovaných aktivit
Kapacita životního prostředí je omezená	Nejen z hlediska zdrojů, ale i znečištění
Předběžná opatrnost	Důsledky ne všech našich činností jsou vždy známe, je na místě být opatrný
Prevence	Je efektivnější než následné řešení dopadů
Kvalita života	Má rozměr nejen materiální, ale také zdravotní, společenský, etický, estetický, duchovní, kulturní atd.
Sociální spravedlnost	Příležitosti a zodpovědnosti by měly být děleny mezi země, regiony i mezi rozdílné sociální skupiny. Chudoba je ohrožující faktor udržitelného rozvoje
Zohlednění vztahu „lokální – globální“	Činnosti na místní úrovni ovlivňují problémy na úrovni globální
Vnitrogenerační a mezigenerační zodpovědnost	Zabezpečení národnostní, rasové a jiné rovnosti, respektování práv všech současných i budoucích generací na zdravé prostředí a sociální spravedlnost
Demokratické procesy	Zapojování veřejnosti do rozhodovacích procesů od počátečních fází, usnadňuje obecnou podporu pro realizaci

Koncepční východiska

Nadnárodní úroveň	
Agenda 21 (1992 – Rio de Janeiro)	Dokument OSN, který byl přijat na Konferenci OSN o životním prostředí a rozvoji. http://databaze-strategie.cz/cz/osn-un/strategie
Aalborgská charta – Charta evropských měst a obcí směřujících k udržitelnému rozvoji (1994)	Dohoda se zabývá udržitelným rozvojem a dopravou, navazuje na program Agenda 21. Podepsalo ji cca 2600 evropských měst ze 42 zemí.
Johannesburgská deklarace o udržitelném rozvoji a Implementační plán (2002)	Přijaty na Světovém summitu o udržitelném rozvoji (tzv. Summit Země 2002) – rozpracovávají dokumenty přijaté v roce 1992 v Rio de Janeiro.
Aalborgské závazky – konference Aalborg +10 (2004)	Stanovení deseti tematických rozvojových oblastí udržitelného rozvoje
Budoucnost, kterou chceme (2012 – Rio de Janeiro)	Dokument, který byl přijat na Konferenci OSN o udržitelném rozvoji (Rio+20) – potvrzení kontinuity úsilí o udržitelný rozvoj, rozvoj zelené ekonomiky.
Zdraví 2020 (2012)	Dokument WHO - Program Zdraví pro všechny v evropském regionu Světové zdravotnické organizace (WHO), formulace evropské strategie WHO. http://databaze-strategie.cz/cz/who/strategie
Obnovená strategie Evropské unie pro udržitelný rozvoj (2006)	Navazuje na strategii z roku 2001, jejím obecným cílem je určovat a rozvíjet činnosti, jež Evropské unii umožní dosáhnout trvalého zvyšování kvality života pro současné i budoucí generace prostřednictvím rozumného využívání zdrojů i potenciálu. http://databaze-strategie.cz/cz/eu/strategie
Agenda 2030 – Cíle udržitelného rozvoje (2015)	Dokument OSN – schválen v září 2015 na světovém summitu OSN v New Yorku - stanoveno 17 cílů udržitelného rozvoje. http://databaze-strategie.cz/cz/osn-un/strategie

Národní úroveň	
Strategický rámec udržitelného rozvoje České republiky (2010)	Koncepce vlády ČR – konsensuální rámec pro zpracování dalších materiálů koncepčního charakteru, východisko pro strategické rozhodování v rámci jednotlivých resortů i pro meziresortní spolupráci a spolupráci se zájmovými skupinami.
Strategický rámec Česká republika 2030 (2016)	aktualizace Strategického rámce udržitelného rozvoje z roku 2010 https://www.vlada.cz/assets/ppov/udrzitelny-rozvoj/CR-2030/CR-2030_Navrhova-cast_final-k-MPR_30-11-2016.pdf https://www.cr2030.cz/
Zdraví 2020 – Dlouhodobý program zlepšování zdravotního stavu obyvatelstva	Koncepce vlády ČR, vychází z deklarace členských států Světové zdravotnické organizace a formuluje cíle na české podmínky http://databaze-strategie.cz/cz/mzd/strategie
Koncepce podpory MA21 v ČR do roku 2020	Koncepce Vlády ČR stanovující priority a opatření k podpoře MA21 https://www.databaze-strategie.cz/cz/MZP/strategie/koncepce-podpory-mistni-agendy-21-do-2020?typ=struktura
Akční plán 2016 – 2018 ke Koncepci podpory MA21 v ČR na období 2012 – 2020	https://ma21.cenia.cz/cs-cz/%C3%BAvod/prove%C5%99ejnost/pracovn%C3%ADskupinarvur/ma21.aspx
Regionální úroveň	
Strategie rozvoje Libereckého kraje 2006-2020	https://regionalni-rozvoj.kraj-lbc.cz/page1885/strategie-rozvoje-libereckeho-kraje-2006-2020
Program rozvoje Libereckého kraje 2014-2020 (2014)	Základní strategický dokument Libereckého kraje, který deklaruje vizi rozvoje kraje v souladu s principy udržitelného rozvoje http://regionalni-rozvoj.kraj-lbc.cz/page1884/program-rozvoje-libereckeho-kraje-2014-2020
Zdravotní politika Libereckého kraje (2002, kontinuální aktualizace)	Dlouhodobý program zlepšování zdravotního stavu obyvatel - koncepční dokument Libereckého kraje – resortu zdravotnictví http://zdravotnictvi.kraj-lbc.cz/zdravi-prevence-zdravotni-politika-libereckeho-kraje/zdravotni-politika-lk

Organizační zabezpečení konceptu udržitelného rozvoje na národní úrovni

Rada vlády pro udržitelný rozvoj (RVUR) byla zřízena usnesením Vlády ČR v roce 2003 jako stálý poradní, iniciační a koordinační orgán pro oblast udržitelného rozvoje a strategického řízení. V roce 2006 byla převedena do gesce Ministerstva životního prostředí ČR (MŽP), kde působila až do poloviny roku 2014. Usnesením Vlády ČR ze dne 9. června 2014 bylo rozhodnuto o **převodu činností spojených s fungováním RVUR z MŽP na Úřad vlády k 1. 7. 2014**. Do agendy RVUR byla včleněna věcná agenda Národní ekonomické rady vlády.

V rámci RVUR působí několik výborů, a to:

- Výbor pro strategické řízení a implementaci
- Výbor pro socioekonomický rozvoj
- Výbor pro udržitelné municipality
- Výbor pro udržitelnou energetiku
- Výbor pro koordinaci pozic České republiky k udržitelnému rozvoji
- Výbor pro udržitelnou dopravu
- Výbor pro vzdělávání k udržitelnému rozvoji
- Výbor pro krajinu, vodu a biodiverzitu

Jednou z pracovních skupin RVUR je **Pracovní skupina pro místní Agendu 21**. Jejím členem je také zástupce Libereckého kraje (koordinátorka Projektu Zdravý Liberecký kraj).

Mimo to je Liberecký kraj také členem **Pracovní skupiny pro udržitelný rozvoj regionů, obcí a území**, který je komunikační a konzultační platformou Ministerstva pro místní rozvoj pro koncept udržitelného rozvoje.

Metodika realizace projektu Zdravý kraj – místní Agenda 21

V Konceptu podpory místní Agendy 21 v ČR je MA21 definována následovně:

„MA21 je nástroj ke zlepšování kvality veřejné správy, strategického řízení, zapojování veřejnosti a budování místního partnerství, s cílem podpořit systematický postup k udržitelnému rozvoji na místní či regionální úrovni.“

V rámci projektu Zdravý kraj (a MA21) jsou využívány postupy a **kritéria místní Agendy 21, které byly vyvinuty Pracovní skupinou pro MA21 Rady vlády pro udržitelný rozvoj**.

Pro měření úrovně kvality MA21 je využívána sada kritérií. „A“ (nejvyšší) – „D“ (nejnižší). Těmto kategoriím předchází ještě tzv. „nultá“ kategorie „Zájemci“. Každá z kategorií má svá vlastní kritéria a jasně měřitelné ukazatele, které hodnotí úroveň realizace procesu MA21 v dané municipalitě. **Předpokladem pro splnění celé kategorie je naplnění a zdokumentování všech v ní obsažených Kritérií MA21.**

Jednotlivé kategorie lze stručně charakterizovat následovně:

Kategorie D: Organizační nastavení pro zajištění zvyšování kvality veřejné správy

Kategorie C: Komunikace s veřejností k udržitelnému rozvoji/zdraví

Kategorie B: Strategické řízení k udržitelnému rozvoji/zdraví

Kategorie A: Místní stav udržitelně se vyvíjející komunity a trendy udržitelného rozvoje

Zásadní součásti místní Agendy 21:

- Organizační zázemí, plánování a hodnocení postupu MA21
- Zapojení veřejnosti, místní partnerství, komunitní plánování ke kvalitě života a udržitelného rozvoje (dále také UR)
- Strategické řízení k udržitelnému rozvoji, monitorování UR
- Komunikace, propagace, informovanost, sdílení dobré praxe
- Financování, motivace v rámci MA21

Kritéria MA21 jsou v podstatě metodickými a technickými předpoklady pro realizaci principů udržitelného rozvoje v **tematických rozvojových oblastech UR**, které byly definovány Aalborgskou chartou udržitelných měst:

- Správa věcí veřejných a udržitelný rozvoj
- Životní prostředí
- Spotřeba a výroba
- Doprava a mobilita
- Zdraví
- Místní ekonomika
- Vzdělávání a výchova
- Kultura a volný čas
- Sociální prostředí
- Venkov, krajina, zemědělství
- Globální odpovědnost

Zdravý Liberecký kraj a místní Agenda 21 v roce 2018

Zdravá obec, Zdravé město, Zdravý region

"Zdravou" může být municipalita, která se systematicky a dlouhodobě zabývá zdravím, kvalitou života a udržitelným rozvojem a ptá se svých obyvatel na jejich názory. Nejedná se tedy pouze o stav životního prostředí, ale zejména zdravý životní styl lidí a odpovědnost vůči budoucím generacím.

Místní Agenda 21 je mezinárodní program OSN zaměřený na kvalitní rozvoj regionů, měst a obcí, který nepoškozuje životní prostředí, respektuje potřeby současné generace, ale i těch budoucích, a který posiluje komunitu a občanskou společnost. Když se municipalita řídí principy MA21, znamená to, že aktivně vytváří prostředí pro **spolupráci veřejné správy a jejími organizacemi** na straně jedné a **širokou veřejností, spolky a dalšími neziskovými organizacemi a firmami** na straně druhé. Dlouhodobě vytváří systém řízení založený na vyrovnaném rozpočtu a realizaci priorit podle plánu strategického rozvoje. Aktivně **sdílí své zkušenosti a učí se od jiných obcí, měst i regionů doma i v zahraničí.**

Udržitelný způsob života je komplexní lidskou životní strategií, která vychází z koncepce udržitelného rozvoje. Jeho idee pak aplikuje na praktickou rovinu způsobu života společnosti i jednotlivce. Cílem takového způsobu života je umožnit přežít nám i dalším generacím v co nejpříznivějším životním prostředí. Český ekolog a zakladatel Společnosti pro trvale udržitelný rozvoj Josef Vavroušek ho definoval takto: **„Je to takový způsob života, který se přibližuje ideálům humanismu a harmonie vztahů mezi člověkem a přírodou, a to v časově neomezeném horizontu. Je založen na vědomí odpovědnosti vůči dnešním i budoucím generacím a na úctě k živé i neživé přírodě.“**

Všechny resorty LK svou činností a aktivitami naplňují cíle Programu rozvoje Libereckého kraje, který respektuje v plné šíři principy trvale udržitelného rozvoje a zapojováním veřejnosti a budováním partnerství (veřejná správa, neziskový sektor, podnikatelský sektor) tak podporují systematický přístup k udržitelnému rozvoji obcí, měst, regionů - [LIBERECKÝ KRAJ 2018](#)

Členství LK v Národní síti Zdravých měst

- V rámci **celostátních aktivit** jsme intenzivně spolupracovali s **kanceláří NSZM**. Hlavním výstupem byl návrh NSZM ČR na snížení administrativní zátěže výkaznictví metody MA21 pro města, obce, regiony pro rok 2019.
- V rámci **akreditovaného vzdělávání** a společných aktivit jsme se pravidelně setkávali s **koordinátory MA21** členů Národní sítě Zdravých měst v Libereckém kraji: Jilemnice, Liberec, Lomnice nad Popelkou, Rokytnice nad Jizerou, Turnov, Křižany.
- Společně s ostatními kraji jsme posuzovali Metodiku hodnocení udržitelných měst – Audit udržitelného rozvoje pro realizátory MA21 v ČR, která vznikla v rámci společného projektu Ministerstva životního prostředí, Národní sítě Zdravých měst a Univerzity Karlovy v Praze – Centrum pro otázky životního prostředí vznikla. **Zapojili jsme se do pilotního projektu** Hodnocení udržitelných krajů – audit udržitelného rozvoje v oblasti životního prostředí.
- **Valná hromada:** duben – Praha: [VH jaro](#), listopad – Břeclav [VH podzim](#)

Zastoupení LK v Pracovní skupině pro MA21 Rady vlády pro udržitelný rozvoj

Na celostátní úrovni jsme se spolu s Jihomoravským, Moravskoslezským krajem a Krajem Vysočina aktivně zapojili do činnosti Pracovní skupiny pro místní Agendu 21 Rady vlády pro udržitelný rozvoj (garant Ministerstvo životního prostředí; za LK Ivana Hujerová). Hlavním řešeným problémem byla dlouhodobá pravidla pro hodnocení plnění kritérií MA21 (snížení administrativní náročnosti celého procesu nejen pro aktivní realizátory

metody) a Metodika hodnocení udržitelných měst – audity udržitelného rozvoje. V této pracovní skupině tvoříme s ostatními municipalitami poradní sbor pro členy PS.

Zastoupení LK v Pracovní skupině pro udržitelný rozvoj regionů, obcí a území Rady vlády pro udržitelný rozvoj

Hlavní náplní Pracovní skupiny pro udržitelný rozvoj regionů, obcí a území (garant Ministerstvo pro místní rozvoj; za LK Ivana Pecháčková, alt. Ivana Ptáčková) bylo projednávání a připomínkování nové Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+.

Obě skupiny rozpracovávají metodické postupy pro konkrétní aktivity a projekty zaměřené na implementaci principů a témat udržitelného rozvoje.

Ocenění Krajského úřadu Libereckého kraje a Libereckého kraje v oblasti společenské odpovědnosti

2018

- Cena čestného nákupu Fair Sourcing Awards (FSA) 1. místo v kategorii TREND (transparentní, procesně kontrolovatelný a funkční systém řízení zakázek)

Ocenění v předchozích letech:

2017

Excelentní organizace (Národní cena kvality ČR)

Recognized for Excellence 4 star (EFQM)

Dobrá praxe – Podpora zdraví a života (NSZM)

2016

Ocenění Ministerstva vnitra České republiky za 3. místo v soutěži Úřad roku „Půl na půl“

2015

Společensky odpovědná organizace – vítěz v sekci Veřejná správa (Národní cena ČR za společenskou odpovědnost)

2014

Excelentní organizace (Národní cena kvality ČR)

Recognized for Excellence 4 star (EFQM)

Dobrá praxe – Strategické plánování s veřejností / Program rozvoje LK (Národní síť Zdravých měst)

2013

Úspěšná organizace (Národní cena kvality ČR)

Máme otevřeno – 3. cena za uveřejňování smluv (Otevřená společnost o.p.s.)

2012

Stejná šance - zaměstnavatel roku 2012 (Rytmus Liberec)

Perspektivní organizace (Národní cena kvality ČR)

Vstřícný zaměstnavatel (Audit rovné příležitosti)

2011

Bronzový stupeň za kvalitu ve státní správě (MV ČR)

Dobrá praxe – Zdravotní politika kraje (Národní síť zdravých měst)

Související (odbor životního prostředí a zemědělství)

- [Zelené úřadování](#) - ankety zaměstnanců, organizační směrnice ředitele KÚ LK „O ekologizaci provozu budovy Libereckého kraje“ a její vyhodnocení, tipy pro vaši domácnost:
- [Směrnice OS-08/05/11](#) a každoroční vyhodnocení naplňování směrnice o ekologizaci provozu budovy Libereckého kraje; směrnice stanovuje povinnosti krajskému úřadu jako subjektu veřejné správy v oblasti životního prostředí a ukládá s ekologizací související povinnosti zaměstnancům úřadu.

Sledované oblasti: nakládání s odpady, s vodami, energie, pracovní pomůcky, doprava, zeleň a ochrana přírody, vzdělávání a komunikace, nákup materiálů a služeb, zadávání veřejných zakázek.

Aktivity v rámci programu Zdravý kraj v roce 2018 – naplnění oficiálních kritérií místní Agendy 21 (MA21), kategorie D:

Institucionální ukotvení:

1.1 Odpovědný politik pro MA21

- **Radka Loučková Kotasová**, členka rady kraje, řízení rezortu hospodářského a regionálního rozvoje, evropských projektů a územního plánování

1.2 Koordinátor MA21

- **Ivana Hujerová**, koordinátorka neziskového sektoru a MA21 (aktivity MA 21 Libereckého kraje, v Libereckém kraji, program Zdravý Liberecký kraj, spolupráce Zdravých obcí a měst v Libereckém kraji)

1.3 Neformální Pracovní skupina pro místní Agendu 21 a program Zdravý Liberecký kraj

1.4. Dokument k MA21 schválený zastupitelstvem

Aktivity:

2.1 Plánování s veřejností

- **Dny s hejtmanem Libereckého kraje**

Téma: pravidelná setkání hejtmana s podnikateli, neziskovými organizacemi, zastupiteli, občany

- **Aktualizace Krajské přílohy k Národní RIS3 za Liberecký kraj - kulaté stoly**

Téma: Zjištění trendů v oblasti inovací

Dokument: [Regionální inovační strategie Libereckého kraje - aktualizace 2018](#)

Liberecký kraj pořádal od ledna do června sérii kulatých stolů pro zjištění trendů v oblasti inovací. **Zástupci výzkumných organizací, významných inovačních firem a profesních sdružení** se setkávali u kulatých stolů, jejichž smyslem byla diskuse o trendech rozvoje regionu z pohledu výzkumu, vývoje a inovací v období 2018+.

Výsledky debat oborově zaměřených expertních skupin, ve kterých figurovali zástupci podniků, výzkumných organizací, středních škol, Technické univerzity v Liberci a dalších organizací, které mají co říct k budoucímu rozvoji inovačního prostředí Libereckého kraje, byly použity k aktualizaci Regionální strategie inteligentní specializace (RIS3).

Zaměření pracovních skupin: Prostředí výzkumu a vývoje – Optika, dekorativní a užitkové sklo – Pokročilé separační a sanační technologie – Progresivní kovové a kompozitní materiály a technologie jejich zpracování – Nanomateriály - Komponenty pro dopravní zařízení - Výroba strojírenských technologií - Pokročilé technologie na bázi textilních struktur.

3.1 Aktuality - webová stránka s informacemi o MA21 Zdravý Liberecký kraj a místní Agenda 21

3.2 Informování veřejnosti o aktivitách Libereckého kraje – Uveřejňování zpráv o MA21 v místních/regionálních/celostátních tištěných médiích (vkládáno do databáze)

- 2. 1. 2018 Kraj - magazín Libereckého kraje: Krajský úřad Libereckého kraje převzal ocenění na Pražském hradě
- 13. 4. 2018 MF Dnes - region Liberecký: U silnic vysadí lípy i třešně
- 30. 4. 2018 MF Dnes - region Liberecký: Jak ochránit obce před povodněmi?
- 14. 8. 2018 MF Dnes - Kraj Liberecký: Jak na sucho? Pomoci mají tůně a rybníky
- 26. 9. 2018 Liberecký deník: Hejtman k osmičkovým výročím: Je dobré připomínat i méně hezké okamžiky
- 16. 10. 2018 Liberecký deník: Kraj hledá nové pěstouny
- 17. 10. 2018 Právo: Krajské úřady v Liberci sbírali oblečení pro bezdomovce
- 26. 10. 2018 Právo: Liberecký kraj podnikavý, kreativní a přitažlivý pro talenty a investice

4.1 Partnerství veřejného, neziskového a podnikatelského sektoru

- **Krajský den Země 2018 - ZERO WASTE, Liberec, 20. duben 2018**
Veřejný sektor: Liberecký kraj (životní prostředí a zemědělství a regionální rozvoj), Statutární město Liberec
Občanský sektor: např. Lunaria, Semínko Země, Ekopark

Hlavním cílem bylo setkání více než dvaceti místních neziskových organizací, které tak mohli veřejnosti představit, jak **bohatá je ekologická výchova v Libereckém kraji**. A také dát **prostor vzájemné výměně zkušeností, inspiraci a navázání kontaktů pro vznik společných projektů**.

Témata: kompostování a komunitní zahrady, nakupování bez obalů, ekodrogerie, přírodní kosmetika, sdílené dopravní prostředky

Doprovodný program: Vystoupení dětské hudební školy Yamaha, vystoupení hudebníků (Imaginárium, Kaya), divadelní představení (Divadlo jednoho Edy, Divadlo Krtek), workshopy v Kultivaru – např. blok z ručního papíru, přírodní balzám na rty, svačkový ubrousek se včelím voskem či ušit látkový pytlík jako alternativu k igelitovým sáčkům, dílničky a ekovýchové aktivity zapojených EVVO organizací – např. pozorování ptáků či drobných půdních a vodních živočichů lupou, prosklený malý úl, vyřezávání ze dřeva, tvoření z pet lahví, kvíz na téma redukce a rozklad odpadů, kontaktní ohrádka s králíky, bezobalový prodej jídla, osvětových publikací a ekovýchovných pomůcek, charitativní sbírka ošacení

- **Pojďme žít zdravě – Den zdraví, Nový Bor, 18. října**
Veřejný sektor: Liberecký kraj (zdravotnictví a regionální rozvoj), město Nový Bor
Občanský sektor: Onkomaják, Svaz postižených civilizačními chorobami, Rytmus, Rodina v centru

Tradiční **kampaň Dny zdraví**, která je oslavou zdravého životního stylu, probíhá zejména v první polovině října. Tematickou různorodostí i zapojením odborných partnerů v jednotlivých městech se jedná o vůbec **nejrozsáhlejší akci na podporu zdravého životního stylu v České republice**. Hlavním cílem Dnů zdraví je zajímavou formou informovat občany o tom, **jak správně pečovat** o své zdraví, jak je možné **předcházet** zdravotním potížím a zároveň jim také **nabídnout** aktivity, které mohou dlouhodobě přispívat k jejich fyzické i duševní pohodě.

Během akcí v rámci kampaně Dny zdraví si mohou občané na řadě míst nechat zdarma změřit tělesné hodnoty (tělesnou hmotnost, tlak, hladinu cukru v krvi atp.), případně absolvovat další vyšetření nebo získat informace v rámci bezplatného poradenství. Doprovodný program je tradičně určen všem generacím včetně dětí a seniorů.

Zdravá města, obce, regiony kampaň každoročně realizují ve spolupráci s partnery, kteří se problematikou zdraví z jakéhokoliv hlediska zabývají (nestátní neziskové organizace, zdravotnická zařízení, školy apod.).

Program:

Víme, co nám prospívá a co škodí?

Nordic walking se SPCCH Nový Bor

Hravě žít zdravě s DDM Smetanka

Zdravý zoubek

Proč nekouřit

Bezlepkové pečení

Zdravě a chutně

Zdraví a sebepoznání se spol. Rytmus, pobočka Česká Lípa

Odpočinek spánkem – základ zdraví

Jak si udržet duševní zdraví s Denním stacionářem Meduňka a Unií Roska Nový Bor

Bud' fit – sportovní hrátky pro děti

Máme správné brýle?

Beseda na téma prevence zdraví s Rodinou v centru

- **Mapy kolem nás 2018, Liberec, 9.-11. října**

Veřejný sektor: Liberecký kraj (životní prostředí a zemědělství), Krajská vědecká knihovna Liberec, Armáda ČR aj.

Podnikatelský sektor: např. Aforti IT, Bohemia Interactive

Program pro školy byl zaměřen na využití GIS při tvorbě map, například pro ochranu životního prostředí, při řešení povodňových situací a přírodních katastrof. Pásmo bylo provázeno praktickými demonstracemi jevů. Pozvané školy – jejich žáci předvedli, co s mapami umí. Tematicky byla akce rozdělena na části **Mapy a hry**, **Mapy a profese**, **Mapy a vzdělávání** a **Mapy a umění**. Hravou a zábavnou formou byly prezentovány různé druhy a různá využití map - jak v praxi (vysoce odborná tvorba a využití map v krizových situacích při vojenských operacích od Geografické služby Armády ČR, mapy z oblasti životního prostředí, vývoj map pro herní aplikace), tak pro relaxaci a zábavu (v deskových, počítačových i outdoorových hrách, při turistice, pro navigaci, požitkové mapy). Účastníci si mohli prohlédnout a vyzkoušet nové technologie - virtuální realitu, rozšířenou realitu, 3D tisky a 3D skenování. Nově bylo možné zavítat až do vesmíru v rámci programu **Vesmír na dlani**. Součástí programu byly odpolední **přednášky**, dále **doprovodná výstava „Úžasná Země“** odhalující krásu naší planety na unikátních záběrech z družic Copernicus a během celé doby konání akce děti malovaly **komponovanou Mapu příběhů** s podtitulem **Ztracené světy**.

Další aktivity

- **Týdny pro neziskový sektor – seminář Metodika pro neziskovky, KÚ LK, 14. dubna**

Pořadatel: Liberecký kraj

Účastníci: 180 zástupců neziskových organizací z LK

Liberecký kraj je každoročním partnerem několikátýdenní akce, v rámci které se svými aktivitami prezentují neziskové organizace. V rámci této kampaně jsme uspořádali pro neziskové organizace seminář, který nabídl nejdůležitější **informace formou metodického návodu**: Co všechno je a co dělá neziskovka – Peníze pro neziskovky nejsou jen dotace – GDPR.

- **Setkání Zdravých krajů – KÚ Jihomoravského kraje, 15. května**

Akce pro kraje zapojené do Národní sítě Zdravých obcí, měst a regionů: Liberecký, Jihomoravský, Moravskoslezský, Kraj Vysočina, Hlavní město Praha (nezúčastnili se), hosté: Ústecký a Jihočeský kraj

Již tradiční pracovní setkání krajů, kteří se aktivně hlásí k podpoře zdraví a kvality života hostil tentokrát kraj Jihomoravský. Dne 15. května se v Brně sešli nejen zástupci členských krajů Národní sítě Zdravých měst (NSZM) - regiony **Jihomoravský, Moravskoslezský, Liberecký a Vysočina**, ale účastnili se i zástupci krajů **Ústeckého a Jihočeského, Krajských hygienických stanic** a regionálních pracovišť **Státního zdravotního ústavu (SZÚ)** či města **Brna**. Velkým lákadlem a zejména pak přínosem pro zasvěcenou diskusi byla účast **náměstkyně ministra zdravotnictví Aleny Šteflové**. Ta, jako dlouholetá ředitelka regionální kanceláře Světové zdravotní organizace (WHO) v Praze, má s programem Zdravé město a dalšími komunitními programy WHO pro podporu zdraví na místní úrovni velmi bohaté zkušenosti. To se projevilo i v tématech, které ve svém vystoupení zdůraznila. Připomenula, že stávající vedení ministerstva si plně uvědomuje, že mimo zdravotnické systémy a služby, je v tématu zcela zásadní osvěta ke zdraví, prevence a zdravotní gramotnost. Města, kraje i experti z terénu v rámci regionálních pracovišť zdravotních ústavů a hygienických stanic - a zejména pak jejich vzájemná spolupráce - hrají zásadní roli. Náměstkyně vyzdvihla sdílení dobré praxe - nejen na domácí, ale i zahraniční půdě. Mezi tématy, která na akci rezonovala, byly například chybějící kapacity v oblasti podpory zdraví. Opětovně se ukázalo, že role odborných pracovišť je v oblasti osvěty zásadní, a tam, kde propojení regionálních poboček SZÚ a kraje funguje - například v **kraji Libereckém** či na Vysočině - je tato pozitivní situace velmi vidět, je detailně zmapován zdravotní stav populace a jsou pak především „nasazeny“ vhodné osvětové, preventivní či intervenční programy a opatření, které řeší zjištěné nedostatky pro tu či onu lokalitu. Účastníci také projeví zájem o nabídku ověřených preventivních či osvětových programů pro města včetně edukace. Na akci zazněla řada zajímavých témat a inspirací z praxe: možnost využití **dat zdravotních pojišťoven**; unikátní **analýza životního stylu a zdraví mládeže** na Vysočině, kde byly srovnávány údaje z 22 středních škol na bezmála třech stovkách 17 letých studentů, včetně porovnání výsledků s rokem 2012; osvěta ke zdraví a preventivní programy pro zaměstnance krajských úřadů; inspirace v oblasti podpory **duševního zdraví**, včetně řešení depresí, poruch příjmu potravy či schizofrenie (Jihomoravský k.); podpora **pohybových aktivit**, ale i **chytrých technologií**, vazba na metodu **MA21** (Moravskoslezský či **Liberecký kraj**), akce zaměřené na **aktivní stáří** či **zdravý start do života** a mnoho dalších. Za LK se zúčastnila Alena Riegerová a Blanka Ptáčková z odboru zdravotnictví a Ivana Hujerová.

- **Onkologická prevence blíže lidem – STŘEVO TOUR 2018, Liberec, OC Forum, 26. září**

Pořadatel: Liberecký kraj (zdravotnictví, regionální rozvoj)

Partner: Krajská nemocnice Liberec, a.s. Liberec, Státní zdravotní ústav, OC Forum Liberec

Celodenní akce pro veřejnost, kdy lidé dostávali informace o prevenci a léčbě kolorektálního karcinomu, mohli procházet maketou tlustého střeva a vidět, co udělá nemoc se zdravou tkání. Nejdůležitější sdělení: **Včasně vyšetření může zachránit život.**

- **Celoroční partnerství** Libereckého kraje – národní putovní celostátní výstava **Má vlast cestami proměn**, květen 2018-květen 2019, **prezentace LK 19. 5. na Vyšehradě**, **dvoudenní návštěva zástupců všech krajů v LK** - putování po proměnách

Pořadatel: spolek Entente Florale CZ

Hlavní partner 2018: Olomoucký kraj, partner: ostatní kraje a Národní síť Zdravých měst

Výstava představuje osudy zchátralých budov proměněných v krásné a užitečné stavby, obnovených náměstí a návsi, rekonstruovaných nádraží, zachráněných sakrálních staveb i znovuoživené přírody. Je výjimečná tím, že je dílem lidí z celé republiky. To, co na výstavě vidíte, můžete vidět také ve skutečnosti. **Z Libereckého kraje prezentuje** Česká Lípa, Grabštejn, Heřmanice v Podještědí, Hodkovice nad Mohelkou, Kořenov, Mírová pod Kozákovem, Ralsko a Rovensko pod Troskami.

- **Finanční podpora MA 21:** Program č. 2.6 Podpora místní Agendy 21 – uplatňování principů udržitelného rozvoje na místní a regionální úrovni; podpořeno 15 projektů s alokací 1.027.124 Kč

Realizátoři MA21 v rámci podpořených projektů: Semínko země z.s., Středisko volného času Sluníčko Lomnice nad Popelkou, p.o., Asociace nestátních neziskových organizací Libereckého kraje – ANNOLK, Matice děkanství Železnobrodského, město Jilemnice, město Turnov, ZO ČSOP Armillaria, Klára pomáhá, z.s., Klub přátel a sponzorů Domu dětí a mládeže, z.s. Lomnice nad Popelkou, obec Jeřmanice, obec Rynoltice, SVAZEK OBCÍ NOVOBORSKA, Centrum Generace Jablonec z.s., obec Višňová, ZŠ Liberec – Lesní

místní Agenda 21

Podporované aktivity:

- Vzdělávání a osvětové akce** • osvětové kampaně k udržitelnému rozvoji a podpoře zdraví (Den Země, Evropský týden udržitelného rozvoje, Evropský týden mobility/Den bez aut, Den bez tabáku, Dny zdraví, Dny bez úrazů, Dost bylo plastu, Prevencí proti rakovině, Fairtridové město) a další akce k tématu MA21, Zdraví 21, Smart Cities a v jejich rámci tisk informačních, výchovných a vzdělávacích materiálů, pořádání soutěží, besed a vzdělávacích aktivit • činnost žákovských a studentských parlamentů, pořádání školních a studentských fór a kulatých stolů, zavádění zdravého životního stylu do škol
- Zapojování veřejnosti, transparentnost a kvalita veřejné správy** • zavádění metod a nástrojů posilujících systém řízení kvality ve veřejné správě (MA 21, ISO, EMAS, Společenská odpovědnost organizace a jiné) včetně poradenských služeb • aplikace nástrojů a metod zapojování veřejnosti a dalších zainteresovaných stran do řešení místních problémů (dotazníková šetření, diskuzní fóra, kulaté stoly k různým komunitním tématům, tvorba pocitových map, plánovací víkend, Tvorba vize komunity atd.) • zavádění nástrojů podporujících transparentnost veřejné správy (např. rozklikávací rozpočty, mobilní aplikace pro komunikaci s veřejností, přímé přenosy jednání zastupitelstva, nástroje pro transparentnost veřejných zakázek, participativní rozpočet)
- Strategické plánování** • vypracování či aktualizace strategických rozvojových dokumentů za účasti veřejnosti (strategie udržitelného rozvoje nebo program/strategie vedoucí k udržitelnému rozvoji, strategie Smart City, zdravotní plány) • sledování a vyhodnocování vlastních indikátorů MA21 stanovených komunitní metodou – sociologické průzkumy, ankety, šetření spokojenosti apod. • sledování mezinárodně standardizovaných indikátorů udržitelného rozvoje – měření a vyhodnocování indikátorů dle metodiky ECI

- **Spolupráce s neziskovým sektorem**

Prostřednictvím **jednotného kontaktního místa na KÚ LK** spolupracujeme s Asociací NNO ČR, místními akčními skupinami, jednotlivými NNO, Sítí mateřských center, Sítí pro rodinu a několika centrály NNO LK. Problémy, které přináší spolupráce s neziskovým sektorem v rámci sdílení dobré/špatné praxe konzultujeme s krajem Pardubickým, Zlínským, Moravskoslezským a Krajem Vysočina. NNO poskytujeme osobní, telefonické i písemné konzultace, zprostředkováváme spolupráci mezi jednotlivými organizacemi i mezi neziskovými organizacemi a podnikatelskými subjekty. Ve spolupráci s Pardubickým krajem, Koalicí nevládek Pardubicka a neziskovými organizacemi v LK prověřujeme možnost podpory NNO prostřednictvím Burzy filantropie.

Sekretariát Regionální stálé konference nabízí NNO prostřednictvím databáze nejen registraci projektů v Regionálním akčním plánu, ale pomáhá i vyhledat finanční zdroje na základě předložené strategie rozvoje organizace. Neziskovým organizacím jsou určeny informace zveřejňované na www.proNNO.cz.

- **Akreditované vzdělávání koordinátora MA21 v rámci Školy Zdravých měst: Metodika – Zdravé město a MA21 v rámci Školy Zdravých měst**

Pravidelná vzdělávací akce Národní sítě Zdravých měst určená pro koordinátory a politiky Projektu Zdravý kraj a místní Agenda 21. Součástí škol je trénink vybraných dovedností a znalostí potřebných pro kvalitní realizaci projektu. **Všechny prezentace jsou k dispozici široké veřejnosti.**

Jarní Škola Zdravých měst [Dačice](#)

Letní Škola Zdravých měst [Rožnov pod Radhoštěm](#)

Podzimní Škola Zdravých měst Břeclav [Břeclav](#)

Odkazy:

- [Informační portál MŽP k MA21](#)
- [Portál NSZM \(Národní síť Zdravých obcí, měst a regionů\) pro strategické řízení a udržitelný rozvoj regionů](#)
- [Zdravý Liberecký kraj a místní Agenda 21](#)
- [Odpovědi na nejčastější otázky k MA21](#)
- [Galerie udržitelného rozvoje](#)
- [Dobrá praxe Libereckého kraje](#)
- [Dotáčnický program Libereckého kraje 2.6 Podpora místní Agendy 21](#)

Projekt Zdravý Liberecký kraj a místní Agenda 21 v roce 2019

Aktivity plánované v souladu s dokumentem Kritéria MA21 pro kraje, kategorie D, vydané Pracovní skupinou MA21 RVUR v prosinci 2018

Institucionální zakotvení:

- odpovědný politik pro místní Agendu 21
- koordinátor místní Agendy 21
- neformální pracovní skupina pro MA21 (doplnění struktury PS - vedoucí odboru jako host)
- schválený dokument k MA21 zastupitelstvem kraje

Aktivní zapojování veřejnosti do oblastí plánování a rozhodování (kulaté stoly apod.)

- plánování s veřejností – akční nebo komunitní (např. jednání pracovních skupin v rámci tvorby Strategie rozvoje Libereckého kraje 2021+)

Prezentace činností a výstupů MA21

- kontinuální aktualizace webové stránky [Zdravý Liberecký kraj a místní Agenda 21](#) s informacemi o MA21
- uveřejňování zpráv o MA21 na www projektu ZdrLK a MA21, v místních / regionálních / celostátních médiích (spolupráce se všemi resorty / odbory / tiskovým oddělením LK)

Spolupráce/partnerství sektoru veřejné správy, občanského sektoru a podnikatelského sektoru

- společné zapojení zástupců občanského a podnikatelského sektoru do aktivit v rámci MA21 (např. Den Země, Den otevřených dveří Libereckého kraje)

Další:

- LK jako hostitel [Jarní školy Zdravých měst](#)
- seminář k MA21 a udržitelnému rozvoji pro zaměstnance KÚ a zastupitele
- vznik www s vlastní doménou

V prosinci 2018 schválila Pracovní skupina pro místní Agendu 21 při Radě vlády pro udržitelný rozvoj **Kritéria MA21 a Pravidla hodnocení pro rok 2019** a provedla na základě celoroční diskuse některé zásadní změny.

Nově je povinné k roční pravidelné zprávě o MA21 přiložit Plán zlepšování pro následující rok.

Plán zlepšování je nástrojem, který pomáhá formulovat, jakého zlepšení má být v daném roce v rámci Zdravého kraje (dále ZK) a MA21 dosaženo (v souladu s Kritérii MA21). Součástí plánu jsou nejen cíle zlepšení Zdravého kraje a MA21 pro daný rok, ale také termíny jejich plnění, odpovědní řešitelé a ukazatele úspěšnosti realizace.

Do plánu se nezačleňují veškeré dílčí aktivity, ale pouze klíčové činnosti v rámci ZK a MA21, dále pak činnosti, které se oproti předchozímu roku zavádí nově, případně se již zavedené aktivity jakkoli dále rozvíjejí, prohlubují, inovují. Je však možno zde evidovat i další typové aktivity, které se každoročně opakují.

V roce 2020 bude předkládána roční zpráva o aktivitách v roce 2019, vyhodnocení Plánu zlepšování pro rok 2019 a Plán zlepšování pro rok 2020.

Zpracovala:

Ivana Hujerová
odbor regionálního rozvoje
a evropských projektů